

למה תכה רעיק, אך על זה היה קשה לנצים וכי הכאה היה שם והא לא כתיב רק והנה שני אנשים עברים נצים וגו', ולמה אמרת לי למה תכה רעיק הלא לא הכיתי ולא חפצתי להכות רק שהייתי מריב עמו, אלא וודאי דכוונתך בזה שגם אתה רוצה להרגני, ולכך אתה אומר לי למה תכה רעיק ^{אוצר החכמה} כאילו אני רוצח ואתה רוצה להציל חברי בנפשי, אם כן הדיבור תכה שאתה אומר כוונתך להרגני, ולזה אמר הלהרגינו אתה אומר.

☆☆☆

[1234567]

במדרש רבה ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה, שאל ההוא מין את רבי יהושע בן קרחה למה מתוך הסנה, אמר ליה אילו מתוך חרוב או שקמה כך היית שואלני, ואף על פי כן להוציאך חלק אי אפשר להודיע שאין מקום פנוי בלא שכינה וכו' [שמו"ר ב, ה]. המדרש תמוה למה ועל מה אמר לו הדבר הזה תחילה אילו מתוך חרוב או שקמה היית שואלני, דהוה ליה לרבי יהושע להשיב בפשוטה תיכף כאשר דבאמת השיב לו אחר כך להודיע שאין מקום פנוי בלא שכינה.

ושמעתי על זה מפי הגאון מהר"ם ז"ל בעל צמח צדק שתירץ הכי דידוע שכשמישיבים דבר אחד למין צריך להשיבו דבר מוכח מתוך דבריו, על דרך כל מקום שפקרו המינים תשובתן בצידו [סנהדרין לח, ב], וכן מצינן בגמרא כמה פעמים שהשיבו חכמי הדור כמו רבי יהושע בן חנניא ושאר תנאים להמינים ישמעו אזניך מה שפיק מדבר וכו' [תנחומא ויקהל ב' קה"ר ה, יא ילקוט שמות רמז שצו]. אם כן הוא על נכון דאילו השיבו רבי יהושע סתם להמין דאין מקום פנוי בלא שכינה, רצה לומר דאפילו

על דבר שפל וקל גם כן השכינה שורה, היה המין השואל משיב לו מנא לך הא שהסנה גרוע מכל האילנות, הלא אין לך עשב ואילן שאין לו מזל ברקיע והכל לכבודו ברא ולצורך נברא כמאמר רבותינו ז"ל בכמה מקומות [יומא לח, א שמו"ר יז, א], ואם כן יכול להיות דהסנה הוא צורך גדול לעולם לאיזה רפואה ויש לומר שהוא המוטב מכל האילנות שבעולם, ולכך פסק רבי יהושע ואמר אילו מתוך חרוב או שקמה כך היית שואלני, ואם כן על כורחך צריך לומר דאילו נגלה אל משה מתוך חרוב או שקמה לא היית שואל באשר כי המה אילנות חשובים וראוים להשראת השכינה, רק שאלתך למה מתוך הסנה שהוא שפל וגרוע, אם כן אתה מודה שהסנה הוא שפל ויכול אני להשיבך דאין מקום פנוי בלא שכינה, דאפילו על סנה גרוע מכל האילנות גם כן השכינה שורה וק"ל.

[1234567]

☆☆☆

בפסוק וינהג הצאן אחר המדבר, איתא בתרגום יונתן לשפר רעיא [ג, א].

ושמעתי דאיתא בבא מציעא פרק המפקיד דף ל"ו במשנה [דף צג, ב] העלה לראש צוקין ומת שם וכו', ומסקינן שם בגמרא [דף לו, ב] דהכא במאי עסקינן שהעלה למרעה שמן וטוב וכו', ופירש רש"י ולכך פטור הרועה וכו'. ותו איתא במדרש הר האלהים חרבה, שההר היה חד כחרב וכו'.

אם כן יובן הדבר דקשה לתרגום יונתן האיך הנהיג משה את הצאן להר חד הלא הוא מסוכן והוה כמו העלה לראש צוקין ויהיה חייב, לכך פירש תרגום יונתן לשפר רעיא, פירוש שהיא מרעה שמן וטוב כתירוצך

הגמרא ולכך פטור הרועה, נמצא שגם משה ^{אמר} אותו כי טוב הוא, ואם כן על כרחך שהוא כהוגן עשה וק"ל. ^{אמר} מהול, ואינו עדיין עוד טבל, ולזה אמר מלמד שנוול מהול וק"ל.

בפסוק ותרא אותו כי טוב הוא [ב, ב].
 (פירש רש"י) [שמו"ר א, כד] שנוול ^{אמר} מהול וכו'. וקשה מנ"ל לרש"י שנוול מהול, כי מאי רמז יש בפסוק זה שתלמוד ממנו שנוול מהול.

ומפי אדם אחד שמעתי לפי דמצינן גבי אברהם דכתיב [יו, א] התהלך לפני והיה תמים וגו', ואמרו רבותינו ז"ל [נדרים לב, א] קודם שנימול לא היה נקרא תמים וכו'. ותו איתא ברש"י פרשת בראשית [א, ז] דביום שני שעדיין לא נגמר מלאכת המים לכך לא נאמר בשני כי טוב וכו', וגבי משה כתיב ותרא אותו כי טוב הוא, ומדכתיב כי טוב שמע מיניה שנגמר ונעשה תמים והיינו שנוול מהול.

והפשוטה נראה לי דאיתא בספר עוללות אפרים [ראה ח"ג עמוד י"ג מאמר שצ"ה] דקודם שנימול האדם נקרא טבל וכו'. ואיתא בילקוט חדש דטבל הוא מלשון טב לא טוב וכו'. ולפי זה צריך לומר דטבל אינו טוב, וכאן גבי משה כתיב ותרא